

Audit-vernieuwing met real time assurance (RTA)

Gloria Notario, Assurance

Van accountants en adviseurs wordt – terecht – verwacht, dat ze ‘bijblijven’ en dat ze toewerken naar een meer innovatieve controleaanpak mede door gebruik van informatietechnologie. Als reactie hierop is een project gestart, RTA (Real Time Assurance) waarbij geautomatiseerd financiële informatie van de cliënt kan worden verkregen die on-line real time kan worden beoordeeld.

1. Introductie

De laatste jaren hebben ondernemingen veel tijd en geld besteed aan het implementeren of verbeteren van informatiesystemen, vooral op het gebied van complexe ERP-systemen zoals SAP en Oracle. Tegenwoordig staan deze ERP-systemen aan de basis van vele succesvolle organisaties en zijn zij de voornaamste bron van informatie voor operationele en strategische beslissingen.

Wat is RTA?

Bij de jaarrekeningcontrole wordt gebruik gemaakt van veel financiële informatie die opgesloten zit in ERP-systemen, die geanalyseerd dienen te worden. RTA helpt om inzicht te krijgen in deze datarijke omgeving, waardoor controlewerkzaamheden effectiever uitgevoerd kunnen worden, en met minder inspanning dan met de traditionele technieken. Wat RTA doet, is het ophalen, transporteren, valideren en transformeren van algemene grootboekdata (G/L) uit de financiële systemen van de cliënt naar een beveiligde IT-omgeving binnen PricewaterhouseCoopers (PwC). Vervolgens zijn er standaarddata-analysetools voorhanden om inzicht te krijgen in de risico's die bij een traditionele controleaanpak mogelijk onvoldoende kunnen worden geïdentificeerd.

RTA plaatst de technologie in handen van de accountant om beter inzicht te krijgen in de handelingen en bedrijfsprocessen van cliënten. Ook minimaliseert RTA activiteiten die geen toegevoegde waarde opleveren,

Samenvatting

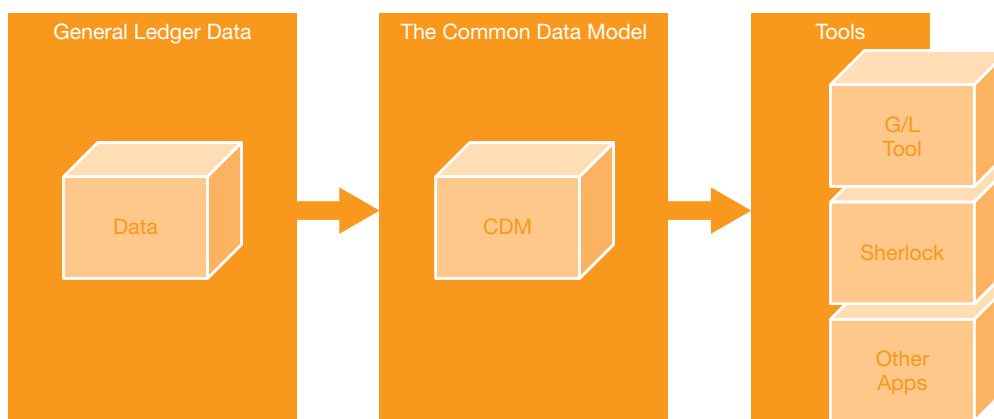
RTA, Real Time Assurance, is een project dat beoogt de effectiviteit en efficiëntie van de controlewerkzaamheden te verhogen door geautomatiseerd gegevensgerichte controlewerkzaamheden bij cliënten met complexe ERP-omgevingen toe te passen. Dit artikel geeft een introductie van RTA, de technologische oplossing die hiermee samenhangt, de ervaringen tot nu toe en het gebruik van RTA in Nederland.

zoals het ophalen en transformeren van data, door het standaardiseren en beveiligen van het proces ter verkrijging van financiële informatie.

Hoe werkt RTA?

Allereerst zorgt RTA ervoor dat de cliëntgegevens uit het interne ERP-systeem van de client worden opgehaald, en dat die getransformeerd worden naar een gestandaardiseerd formaat, het zogenoemde Common Data Model (CDM). Dit formaat is voor de meest gebruikte ERP-systemen ontwikkeld: SAP, Oracle, PeopleSoft en JD Edwards. Het grote voordeel van het gebruik van dit gestandaardiseerde formaat is dat wanneer de informatie eenmaal in de juiste vorm beschikbaar is, standaardanalyses kunnen worden uitgevoerd met behulp van standaardanalysetools (zie figuur 1).

Figuur 1 – Mogelijkheden gegevensgebruik op basis van Common Data Model

Verkrijgen van en vertrouwelijkheid van informatie

Een van de doelstellingen van het RTA-project is om de hoeveelheid werk voor de cliënt minimaal te houden. Als gevolg hiervan is het proces zeer gebruikersvriendelijk ingericht en kunnen de data door de klant met een druk op de knop worden klaargezet. De cliënt extraheert hiermee de benodigde tabellen vanuit het ERP-systeem, slaat deze op en stuurt vervolgens de gecodeerde gegevens via een beveiligde verbinding naar PwC-servers. Dit is momenteel de enige verantwoordelijkheid van de cliënt.

Als de data op de PwC-servers staan, zijn de veiligheid en vertrouwelijkheid van de cliëntgegevens gewaarborgd. Dit houdt onder andere in dat alleen geautoriseerde medewerkers toegang hebben tot een bepaalde set gegevens en zeker niet tot andere cliëntgegevens.

2. Wat is beschikbaar

De beschikbare analysetools

Momenteel zijn er twee analysetools beschikbaar, de General Ledger Reporting tool (G/L-tool) en Sherlock. Beide tools zijn ook voor cliënten toegankelijk via een webportal. Op deze wijze kunnen cliënten met behulp van deze tools ook hun eigen dataset beoordelen, indien gewenst.

De G/L-tool

De G/L-tool geeft direct toegang tot journaalposten via gestandaardiseerde rapportages en queries. De gebruiker kan vervolgens zelf bepalen welke rapportages en queries gemaakt moeten worden.

Naast ondersteuning bij controlewerkzaamheden door het bevestigen en valideren van het begrip van het financiële-verslaggevingproces kan inzicht worden verkregen in gedetailleerde journaalposten en kan de tool gebruikt worden voor het opvolgen van financiële-gegevensgerichte steekproeven.

Ook kan RTA ondersteuning bieden bij de volgende controlewerkzaamheden:

- het geautomatiseerd generen van brugstaten (lead schedules) met een uitsplitsing van grootboekrekeningen per post van de jaarrekening;
- het in kaart brengen van de journaalposten die vervolgens aansluiten met de grootboekrekeningen die uitmonden in de jaarrekening;
- ondersteuning bij de planning en scoping van de werkzaamheden door het verrichten van een risicoanalyse voorafgaand aan de controle;
- het uitvoeren van SAS99, ISA240 en overige steekproeven op specifieke grootboektransacties;
- het identificeren van ongebruikelijke of potentieel frauduleuze transacties op basis van grootboekrekeningen met een verhoogd risico.

Sherlock

De Sherlock-analysetool toont de resultaten van een steekproef- en analyseproces dat door PwC gepatenteerd

is. Gebaseerd op jaren van analyse van G/L-informatie, zijn statistieken ontwikkeld die kunnen duiden op ongebruikelijke rekeningen en transacties. Sherlock voorziet in een gedetailleerde standaardrapportage van deze resultaten, die in nauwe samenwerking met (fraude) professionals uit de praktijk zijn ontwikkeld. De huidige versie onderzoekt de algemene grootboekgegevens van een cliënt op anomalieën en rapportages van rekeningen en transacties die kunnen duiden op fraude of foutief handelen. Deze uitzonderingen worden vervolgens opgenomen in een gestandaardiseerd rapportage. Sherlock zal ofwel een wit of een geel rapport genereren op basis van de analyse van de gegevens. Een wit rapport duidt op een neutrale beoordeling, de analyse laat dan geen significante risico's zien in de rekeningen en het controleteam kan zijn werk vervolgen. Een geel rapport geeft aan dat er mogelijke onregelmatigheden zijn gedetecteerd en dat het team moet beslissen hoe deze kwesties te adresseren.

Sherlock analyseert de grootboekdata (G/L) van een cliënt via een proces van vijf stappen. Zie figuur 2.

Figuur 2 – Vijf stappen Sherlock

• Stap 1: G/L-data verkrijgen

De eerste stap betreft het verkrijgen van cliëntgegevens van het interne ERP-systeem van de cliënt en het omzetten naar het Common Data Model (CDM). Tijdens dit proces, worden ruim 150 integriteitchecks uitgevoerd om de juistheid en volledigheid van de data te garanderen.

• Stap 2: computerindicatoren berekenen

Bij de tweede stap berekent Sherlock 65 indicatoren die het financieel en controlegedrag binnen de grootboek-

data meten. Deze indicatoren onderzoeken de transacties van de cliënt en nemen factoren in overweging zoals de aantallen debet en credit, de frequentie van de transacties, de timing van de activiteit en of de post handmatig of door het systeem is geboekt. Verschillende indicatoren binnen de Sherlock-onderzoeken zijn bijvoorbeeld:

- transacties waarbij de kosten van goederen en diensten (COGS) worden gecrediteerd en voorraden worden gedebiteerd;
- activiteiten bij winst-en-verliesrekeningen richting het einde van het kwartaal;
- significante transacties handmatig geboekt in G/L.

• *Stap 3: evaluatie van de risico's*

Bij de derde stap analyseert Sherlock de scores van de indicatoren om potentiële onregelmatigheden en risico's in de data te identificeren. Sherlock gebruikt twee verschillende sets van voorwaarden om een potentieel risico aan te merken. Hierbij vindt er ook een benchmarking plaats met gegevens die beschikbaar zijn van andere cliënten zoals:

- De totale waarde van de verschillende indicatoren zit in de top 0,1% van bedrijven.
- De waarde wordt geassocieerd met risico's die zijn waargenomen bij eerder geconstateerde fraudeloze transacties.
- Verschillende indicatoren overstijgen een drempelwaarde, en hun gezamenlijk bewijs leidt tot een verhoogde risicoclassificatie.

• *Stap 4: risico's toekennen*

Bij de vierde stap bepaalt Sherlock voor welke rekeningen en transacties er in G/L risico's worden onderkend. Zo kan met behulp van de indicator die de fluctuaties in inkomsten checkt, bestudeerd worden welke winst-en-verliesrekening de grootste veranderingen bevat en wat de grootste impact heeft op de scores van de indicatoren. Daarnaast zal Sherlock de oorzaak van de verandering in verband met een interactieve rekening, gebruikersidentificatie of journaalpost proberen te identificeren.

• *Stap 5: samenvatting bevindingen*

In de laatste stap vat Sherlock de bevindingen samen en licht deze toe in een rapport dat het controleteam kan opnemen met de resultaten van de eigen controlewerkzaamheden.

3. Ervaringen tot dusver

Huidige stand van zaken

Sherlock is onder andere toegepast bij 14 ondernemingen met een verhoogd inherent risico. Deze toepassing heeft vooral plaatsgevonden bij ondernemingen die verdacht werden van frauduleuze transacties. Van deze ondernemingen ontvingen er 13 een geel rapport; volgens

Sherlock hebben al deze ondernemingen minimaal één jaarrekeningpost die extra aandacht nodig heeft.

Sherlock is ook toegepast bij de beoordeling van kwartaalgegevens bij meer dan twintig controlecliënten gedurende de afgelopen twee jaar. Voor het overgrote deel van grootboekdata (meer dan 70%), genereerde Sherlock een wit rapport. Dit houdt in dat er geen aanvullende acties noodzakelijk waren en dat het controleteam verder kan gaan met vervolgpcedures. Voor de overige cliënten genereerde Sherlock een geel rapport.

Duidelijk zal zijn dat Sherlock geen fraude kan constateren maar feitelijke veranderingen in de handel- en controlepraktijken van de cliënt identificeert die mogelijk gelieerd kunnen worden met fraude. Feitelijke veranderingen kunnen namelijk ook samenhangen met de introductie van nieuwe diensten en verkoopmodellen, eenmalige her-evaluaties, de implementatie van nieuwe controlesystemen en wijzigingen in de controleprocessen die bijvoorbeeld resulteren in toenames van weekendboekingen. Sherlock kan derhalve ook worden gebruikt als input voor het planningproces om zeker te stellen dat er geen significante en ongebruikelijke veranderingen over het hoofd worden gezien.

Impact op de controle

Een van de voornaamste voordelen van het gebruik van RTA is dat accountants in de huidige situatie beschikken over de volledige grootboekdata en proefbalansen van de cliënt (en brugstaten met de uitsplitsing naar grootboekrekeningen per post van de jaarrekening).

De overige voordelen die de teams benoemd hebben, zijn:

- De rapporten kunnen op maat gemaakt worden en de controleteams hebben derhalve de volledige beschikking over deze rapporten en queries. Daardoor kunnen de accountants op elk moment over de resultaten van rapporten en queries beschikken, wat efficiencyvoordelen met zich meebrengt.
- In het eerste jaar wordt de tool meestal alleen gebruikt voor bijvoorbeeld steekproeven van journaalposten en om geautomatiseerd brugstaten van grootboekrekeningen op te maken. Maar de ervaring leert dat in daaropvolgende jaren de teams veel meer gaan steunen op gegevens voor planningsdoeleinden, en dat zij deze gegevens ook gebruiken voor het bepalen van (interne) controleactiviteiten of overige analyses op basis van de geïdentificeerde transactiestromen.
- De ervaring leert ook dat frauderisico's veel effectiever kunnen worden geïdentificeerd en geadresseerd door middel van het toepassen van RTA. Ook in geval van een 'schone' rapportage zal dit comfort opleveren aan het controleteam.
- Ten slotte zijn ongebruikelijke transacties of rekeningactiviteit uit de rapportages van Sherlock richtinggevend geweest in het verrichten van aanvullende controlemaatregelen, die in bepaalde gevallen tot verrassende resultaten hebben geleid.

4. RTA in Nederland

In Nederland zijn twee belangrijke cliënten betrokken bij het toepassen van het RTA-concept. Het betreft twee multinationale ondernemingen die intensief gebruikmaken van ERP-systemen (SAP en JD Edwards). Bij deze cliënten was er een duidelijke behoefte meer innovatief om te gaan met de controlewerkzaamheden. Deze twee RTA-pilots zijn gedefinieerd als een leertraject voor zowel het controleteam als de cliënt. Het doel is vooral om ervaring op te doen met de mogelijkheden en voordelen van het gebruik van het RTA-concept bij het toepassen in werkelijke situaties.

Bij een van de pilots heeft het traject een tijdlijn van drie jaar gekregen. Tijdens het eerste jaar zullen de RTA-resultaten alleen op grootboekniveau worden gebruikt van het hoofdkantoor. In het tweede jaar zullen ook de overige entiteiten worden meegenomen, inclusief de data op subgrootboekniveau. In het derde jaar zal de tool bij de gehele onderneming worden ingezet. Voor elk jaar zijn belangrijke doelstellingen gesteld om de implementatie en het gebruik van RTA goed te kunnen monitoren.

5. Toekomstige RTA-capaciteiten

Het RTA-concept zal ook in de toekomst verder worden doorontwikkeld. In 2008/2009 zal er aanvullende functionaliteit beschikbaar worden gesteld, waaronder:

- *subgrootboeken*

RTA-analyses zijn beschikbaar op grootboekniveau. In 2008/2009 zullen ook subgrootboeken kunnen worden geanalyseerd met behulp van de beschikbare analysetools. De standaarddataformaten zijn al gebouwd voor A/R, AP, voorraad- en vaste activa. De gebruikerskoppeling en functionaliteit voor het benaderen van de subgrootboekgegevens worden momenteel gebouwd.

- *nieuwe ERP's*

In de toekomst zal RTA ook andere ERP-systemen zoals MS Great Plains en dergelijke gaan ondersteunen.

- *benchmarking*

Binnenkort komt er een functionaliteit beschikbaar waarmee je binnen de tool cliënten met elkaar kunt vergelijken op basis van verschillende stelsels. Daarnaast zal het ophalen van publiekelijk beschikbare data worden opgenomen. Deze kan voor specifieke bedrijfstakken ondersteuning bieden bij het plannen en uitvoeren van de controle.

- *consolidatieniveau gegevens*

Het analyseren van geconsolideerde financiële informatie is momenteel nog niet mogelijk. Wel wordt het ophalen van gegevens op geconsolideerd niveau (bijvoorbeeld vanuit Hyperion) momenteel getest; deze functionaliteit zal in de toekomst worden toegevoegd.

6. Conclusie

Samenvattend kan worden gesteld dat de implementatie van RTA vandaag de dag een fundering legt voor een innovatieve toekomstige controleaanpak bij veel cliënten. Door het toepassen van RTA zullen nieuwe inzichten ontstaan en zal op bepaalde onderdelen veel effectiever en efficiënter kunnen worden gecontroleerd.

Ook de diepgang en daarmee de kwaliteit van de controle zal worden vergroot. Er zullen risico's worden geïdentificeerd die met traditionele controletechnieken mogelijk niet zouden zijn opgespoord. Dit betekent dat cliënten beter kunnen worden geïnformeerd en daarmee de mogelijkheid wordt geboden om deze risico's te minimaliseren.

Duidelijk is ook dat het RTA een platform biedt waardoor de accountant en cliënt veel beter met elkaar kunnen samenwerken. Door het aanleveren van financiële data door de cliënt voorafgaand aan de controle zouden bepaalde werkzaamheden al uitgevoerd kunnen worden. Dit betekent vervolgens dat de resterende controlewerkzaamheden veel gericht kunnen worden uitgevoerd en dat de betrokkenheid van de cliënt kan worden geminimaliseerd en veel effectiever kan worden ingevuld.